

**Capitulum II
Quod vere sit deus**

Ergo domine, qui das fidei intellectum, da mihi, ut, quantum scis expedire, intelligam, quia es, sicut credimus, et hoc es, quod credimus! Et quidem credimus te esse aliquid, quo nihil maius cogitari possit.

An ergo non est aliqua talis natura, quia »dixit insipiens in corde suo: Non est deus«? Sed certe ipse idem insipiens, cum audit hoc ipsum, quod dico ‚aliquid, quo maius nihil cogitari potest‘, intelligit, quod audit; et quod intelligit, in intellectu eius est, etiamsi non intelligat illud esse. Aliud enim est rem esse in intellectu, aliud intelligere rem esse. Nam cum pictor praecogitat quae facturus est, habet quidem in intellectu, sed nondum intelligit esse, quod nondum fecit. Cum vero iam pinxit, et habet in intellectu et intelligit esse, quod iam fecit.

Convincitur ergo etiam insipiens esse vel in intellectu aliquid, quo nihil maius cogitari potest, quia hoc, cum audit, intelligit et, quidquid intelligitur, in intellectu est. Et certe id, quo maius cogitari nequit, non potest esse in solo intellectu. Si enim vel in solo intellectu est, potest cogitari esse et in re, quod maius est. Si ergo id, quo maius cogitari non potest, est in solo intellectu, id ipsum, quo maius cogitari non potest, est, quo maius cogitari potest. Sed certe hoc esse non potest. Existit ergo procul dubio aliquid, quo maius cogitari non valet, et in intellectu et in re.

**Capitulum III
Quod non possit cogitari non esse**

Quod utique sic vere est, ut nec cogitari possit non esse. Nam potest cogitari esse aliquid, quod non possit cogitari non esse, quod maius est quam quod non esse cogitari potest. Quare si id, quo maius nequit cogitari, potest cogitari non esse, id ipsum, quo maius cogitari nequit, non est id, quo maius cogitari nequit, quod convenire non

**2. kapitola
Bůh opravdu je**

Nuže Pane, který dopřáváš víře nahlédnutí, dej mi, nakolik uznáš, abych nahlédl, že jsi, jak věříme, a že jsi to, co věříme, že jsi. Věříme zajisté, že jsi něco, nad co nic většího nelze myslet.

Anebo není nic takového, když si pošetilý řekl ve svém srdci, že Bůh není (Ž 14,1; 53,1)? Ale jistě i tento pošetilec, když slyší, jak říkám „něco, nad co nic většího nelze myslet“, nahlíží to, co slyší. A co nahlíží, to je v jeho nahlédnutí, i když snad nenahlíží, že to je. Je totiž něco jiného, když je věc v nahlédnutí, a něco jiného je nahlížet, že věc je. Vždyť když malíř předem myslí na to, co hodlá malovat, má to jistě ve svém nahlédnutí, avšak to, co dosud neučinil, nenahlíží jako něco, co je. Když už to ale opravdu namaloval, má to jednak v nahlédnutí, jednak nahlíží, že to, co učinil, je.

I pošetilec tedy musí uznat, že to, nad co nic většího nelze myslet, je přinejmenším v nahlédnutí, neboť když o tom slyší, nahlíží to, a cokoli nahlíží, to je v jeho nahlédnutí. Není ovšem možné, aby to, nad co nic většího nelze myslet, bylo pouze v nahlédnutí. Je-li to totiž pouze v nahlédnutí, lze myslet, že je to také jako věc sama, což je více. Je-li tedy to, nad co nic většího nelze myslet, pouze v nahlédnutí, pak to, nad co nic většího nelze myslet, je zároveň něco, nad co lze myslet něco většího. To však jistě není možné. Existuje tedy beze vší pochyby něco, nad co nic většího nelze myslet, a to jak v nahlédnutí, tak jako věc sama.

**3. kapitola
Nelze myslet, že Bůh není**

To, nad co nic většího nelze myslet, je navíc tak pravdivé, že je zcela nemyslitelné, že by to nebylo. Vždyť lze myslet, že je něco, o čem není možné myslet, že to není. A to je větší než něco, o čem je možné myslet, že to není. Proto jestliže o tom, nad co nic většího nelze myslet, je možné myslet, že to není, pak to, nad co nic většího nelze

potest. Sic ergo vere est aliquid, quo maius cogitari non potest, ut nec cogitari possit non esse.

Et hoc es tu, domine, deus noster. Sic ergo vere es, domine, deus meus, ut nec cogitari possis non esse. Et merito. Si enim aliqua mens posset cogitare aliquid melius te, ascenderet creatura super creatorem et iudicaret de creatore, quod valde est absurdum. Et quidem quidquid est aliud praeter te solum, potest cogitari non esse. Solus igitur verissime omnium et ideo maxime omnium habes esse, quia, quidquid aliud est, non sic vere et idcirco minus habet esse. Cur itaque »dixit insipiens in corde suo: Non est deus«, cum tam in promptu sit rationali menti te maxime omnium esse? Cur, nisi quia stultus et insipiens?

Capitulum IV

Quomodo insipiens dixit in corde, quod cogitari non potest

Verum quomodo dixit in corde, quod cogitare non potuit; aut quomodo cogitare non potuit, quod dixit in corde, cum idem sit dicere in corde et cogitare?

Quod si vere, immo quia vere et cogitavit, quia dixit in corde, et non dixit in corde, quia cogitare non potuit, non uno tantum modo dicitur aliquid in corde vel cogitatur. Aliter enim cogitatur res, cum vox eam significans cogitatur, aliter, cum id ipsum, quod res est, intelligitur. Illo itaque modo potest cogitari deus non esse, isto vero minime. Nullus quippe intelligens id, quod deus est, potest cogitare, quia deus non est, licet haec verba dicat in corde aut sine ulla aut cum aliqua extranea significatione. Deus enim est id, quo maius cogitari non potest. Quod qui bene intelligit, utique intelligit id ipsum sic esse, ut nec cogitatione queat non esse. Qui ergo intelligit sic esse deum, nequit eum non esse cogitare.

Gratias tibi, bone domine, gratias tibi, quia, quod prius credidi te donante, iam sic intelligo te illuminante, ut, si te esse nolim credere, non possim non intelligere!

myslet, není to, nad co nic většího nelze myslet; což je spor. To, nad co nic většího nelze myslet, je tedy tak pravdivě, že ani není možné myslet, že to není.

A to jsi ty, Pane, náš Bože. Jsi tedy tak pravdivě, Pane, můj Bože, že ani není možné myslet, že nejsi, a to právem. Kdyby totiž něčí mysl mohla myslet něco lepšího, než jsi ty, vypínalo by se stvoření nad Stvořitele a posuzovalo by Stvořitele, což je velký nesmysl. Ostatně o všem, ať je to cokoli vyjma tebe samého, je možné myslet, že to není. Ty jediný máš proto bytí svrchovaně pravdivě, a tedy nade vše svrchovanou měrou, neboť nic jiného, co je, není tak pravdivě, a má proto méně bytí. Proč si tedy pošetilý řekl ve svém srdci, že Bůh není, když je rozumné myslit tak zřejmé, že ty jsi nade vše svrchovanou měrou? Proč, ne-li proto, že je hloupý a pošetilý.

4. kapitola

Jak to, že si pošetilec řekl v srdci to, co si nelze myslet

Opravdu, jakpak si řekl ve svém srdci něco, co si nemohl myslet, nebo naopak, jak to, že si nemohl myslet něco, co si řekl v srdci, když přece říkat si v srdci a myslet si je jedno a totéž?

Jestliže si to opravdu, či spíše protože si to opravdu jednak myslel, neboť si to řekl ve svém srdci, a jednak neřekl v srdci, poněvadž si to nemohl myslet, je patrné, že je možné si něco říkat v srdci či myslet různým způsobem. Jinak se totiž věc myslí, když se myslí zvuk slova, který ji označuje, a jinak když nahlížíme, co sama věc je. Prvním způsobem je možné si myslet, že Bůh není, druhým však nikoli. Vždyť nikdo, kdo nahlíží, co Bůh je, nemůže myslet, že Bůh není, i kdyby si tato slova říkal v srdci, ať už úplně beze smyslu, nebo v nějakém nevlastním významu. Neboť Bůh je to, nad co nic většího nelze myslet. A kdo toto správně nahlíží, nahlíží také, že je to tak, že ani nelze myslet, že to není. Kdo tedy nahlíží, že takto je Bůh, nemůže si myslet, že Bůh není.

Děkuji ti, dobrý Pane, že to, čemu jsem již dříve věřil, protože jsi mi daroval víru, nahlížím nyní tebou osvěcen tak jasně, že i kdybych snad nechtěl věřit, že jsi, nemohl bych to nenahlížet.